

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift; given Drottningholms slott den 10 december 1948.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att, under förutsättning att av riksdagen såsom vilande antaget förslag till tryckfrihetsförordning varder slutligen godkänt, antaga härvid fogade förslag till lag angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Bestämmelser om avlämnande av tryckta skrifter från tryckerierna till vissa offentliga bibliotek ha sedan gammalt funnits i tryckfrihetsförordningen. Det förslag till ny tryckfrihetsförordning som antogs såsom vilande vid 1948 års riksdag innehåller icke några motsvarande bestämmelser; regleringen av frågan ansågs lämpligen kunna överföras till annan lagstiftning. Propositionen innehåller förslag till sådan lagstiftning.

Enligt förslaget skola biblioteksexemplar av alla inom riket tryckta och utgivna skrifter, med undantag av tillfällighetstryck, lämnas till kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt Göteborgs stadsbibliotek. Även av vissa utrikes tryckta skrifter, som utlämnats för spridning inom riket, skola biblioteksexemplar lämnas.

Förslag
till
Lag
angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av
tryckt skrift.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Av varje tryckt skrift, som framställts här i riket och här utgivits, skall boktryckaren från upplagan avtaga och utan betalning till ettvarvt av kungl. biblioteket, universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund samt stadsbiblioteket i Göteborg avlämna ett exemplar (biblioteksexemplar).

2 §.

Vad i 1 § föreskrivits skall ej avse visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter, reklam- och emballagetryck och därmed jämförbara tryckalster.

Konungen äger ock i andra fall medgiva undantag från vad i 1 § föreskrivits.

3 §.

Framställer boktryckaren av tryckt skrift flera upplagor med oförändrat innehåll, vare han ej skyldig att avlämna biblioteksexemplar från mer än en sådan upplaga.

4 §.

Har boktryckare, i fall som avses i 4 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen, låtit utsätta uppgift om sitt boktryckeri å skriften, ehuru denna helt eller delvis framställts å annat tryckeri, skall skyldigheten att avlämna biblioteksexemplar åvila honom.

5 §.

Avlämnandet av biblioteksexemplar skall för varje halvt kalenderår ske inom tre månader från halvårets utgång.

Biblioteksexemplar skall vara fullständigt och felfritt samt i övrigt i samma skick som de för spridning avsedda exemplaren.

6 §.

Vad i 1—3 och 5 §§ är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande skrift, som tryckts utom riket och utlämnats för spridning inom riket. Dock skall vad nu sagts gälla i fråga om periodisk skrift, endast om utgivnings-

bevis enligt vad därom är stadgat skall finnas för skriften eller ändock utfärdats, samt beträffande skrift som ej är periodisk, endast om skriften helt eller delvis är avfattad på svenska språket och ej införas allenast i enstaka exemplar.

Den i första stycket föreskrivna skyldigheten att avlämna biblioteksexemplar skall i fråga om periodisk skrift åvila utgivaren och beträffande annan skrift förläggaren eller, om förläggare ej finnes, den som låtit utlämna skriften för spridning inom riket.

7 §.

Avlämnas ej biblioteksexemplar enligt vad i denna lag är stadgat, vare straffet böter, lägst femtio och högst trehundra kronor. Domstol äge ock på talan av allmän åklagare genom vite tillhålla den försumlige att fullgöra sin skyldighet.

Böter och viten som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1950.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 10 december 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler fråga om lagstiftning angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift. Föredraganden anför följande.

Gällande tryckfrihetsförordning innehåller bestämmelser angående skyldighet för boktryckare att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift. Även i det förslag till ny tryckfrihetsförordning som genom proposition (nr 230) förelades 1948 års riksdag funnos stadganden rörande sådan leveransskyldighet upptagna; härtill anslöto sig bestämmelser angående motsvarande leverans i vissa fall av skrifter som tryckts utom riket.

I konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av propositionen (nr 30 s. 40) anförde emellertid utskottet att nu avsedda bestämmelser helt saknade tryckfrihetsrättslig betydelse och att regleringen av frågan därför lämpligen kunde överföras till annan lagstiftning, därvid vissa önskemål som upptagits i den inom första kammaren väckta motionen nr 388 av herr Holmbäck borde beaktas. Utskottet förordade därför att i tryckfrihetsförordningen (4 kap. 7 § och 13 kap. 4 §), såvitt angår skyldigheten att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift, skulle angivas endast att bestämmelser därom meddelas i lag.

Vid antagandet av förslag till ny tryckfrihetsförordning såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling biföll riksdagen vad utskottet sålunda förordat. På förslag av utskottet hemställde riksdagen vidare i skrivelse den 20 juli 1948 nr 444 att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag måtte framlägga förslag till lag angående skyldighet för boktryckare att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift och att vad i motionen I: 388 hemställts härvid måtte beaktas. Innehållet i motionen behandlas närmare i det följande.

Jag anhåller att nu få upptaga denna lagstiftningsfråga till behandling och därvid till en början lämna en redogörelse för gällande rätt och frågans behandling i samband med framläggandet av förslag till ny tryckfrihetsförordning.

Gällande bestämmelser.

Skyldighet för boktryckare att avlämna exemplar av tryckt skrift dels för granskning och dels för bevarande i biblioteken infördes redan under senare hälften av 1600-talet. Rörande utvecklingen av bestämmelserna här- om må hänvisas till de tryckfrihetssakkunnigas betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning (SOU 1947: 60 s. 89—91).

Nu gällande bestämmelser om avlämnande av biblioteksexemplar äro med- delade i 1 § 25 mom. tryckfrihetsförordningen. Sedan år 1866 är antalet sådana exemplar bestämt till tre, vilka lämnas till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund. Leveransskyldigheten omfattar icke tillfällighetstryck, som närmare definieras i 1 § 12 mom. tryckfrihets- förordningen och avser »adresskort, etiketter, blankettryck, emballagetryck, visitkort, notifikationer ävensom därmed jämförliga tryckalster, allt under förutsättning att de på grund av sitt innehåll kunna anses utesluta möjlig- heten av tryckfrihetsmissbruk». Avlämnandet skall för varje halvår ske in- om tre månader från halvårets utgång. Underlåtenhet medför bötesstraff; vitesföreläggande kan förekomma.

Propositionen angående ny tryckfrihetsförordning.

I propositionen utvecklades närmare vissa med leveransskyldighetens om- fattning sammanhängande spörsmål (s. 150—156); såvitt angår leverans till biblioteken förekom i huvudsak följande.

Enligt de tryckfrihetssakkunnigas förslag (bet. s. 92) skulle även Göte- borgs stadsbibliotek, vilket intar en med kungl. biblioteket och universitets- biblioteken jämförlig ställning såsom vetenskapligt bibliotek, erhålla biblio- teksexemplar av tryckt skrift. Antalet sådana exemplar skulle alltså utvid- gas till fyra. Detta förslag mötte icke några invändningar i de över betän- kandet avgivna yttrandena och godtogs i propositionen.

De sakkunnigas förslag utgick från att leveransskyldigheten i allmänhet skulle omfatta vad som är tryckt skrift i tryckfrihetsförordningens mening. Mot denna ståndpunkt anmärkte *överbibliotekarien vid universitetsbiblio- teket i Uppsala* att därigenom vissa privattryck, festskrifter, släktböcker m. fl. icke skulle komma att omfattas av leveransskyldigheten; även sådant tryck borde inbegripas därunder. *Överbefälhavaren* framhöll vikten av att vissa skrifter, t. ex. instruktioner, statistiskt material, kartor och dylikt, icke gjordes tillgängliga för obehöriga; Kungl. Maj:t borde därför erhålla befogenhet att anbefalla undantag från leveransskyldigheten.

Jag framhöll emellertid att den allmänna utgångspunkten för leverans- skyldigheten borde vara vad som är tryckt skrift i tryckfrihetsförordning- ens mening. Det kunde nämligen icke fordras att enskilda skrifter, vilka framställas i tryck men icke utgivnas, skulle överlämnas till biblioteken, lika litet som andra enskilda skrifter och handlingar. I fråga om det av över- befälhavaren framförda önskemålet om begränsning av leveransskyldighe-

ten beträffande visst statligt tryck anförde jag att detta i huvudsak tillgodoses redan genom föreskriften i 1 kap. 6 § i förslaget till tryckfrihetsförordning att myndighets tryckta handlingar, om de skola hållas hemliga, icke anses utgivna, även om de utlämnats för viss spridning till befattningshavare eller andra.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle leveransskyldigheten icke omfatta bild- eller tillfällighetstryck. Därmed skulle förstås kartor, vykort och bildalbum, visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter, reklam- och emballagetryck samt annat affärstryck ävensom andra sådana tryckalster, allt under förutsättning att på grund av texten eller vad eljest framställles tryckfrihetsmissbruk kan anses uteslutet.

Beträffande detta undantag anmärktes i de yttranden som avgivits av *riksbibliotekarien* och *överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken* bl. a. att kartor och kartblad borde lämnas till biblioteken och att även det moderna bildtrycket, såsom porträtt, reproduktioner av konstverk och planschverk av annat slag, topografiska vykort m. m., spelade en så betydande roll som åskådnings- och illustrationsmaterial att detta lika litet som kartmaterialet kunde undvaras.

I *krigsarkivets* yttrande föreslogs en utvidgning av leveransskyldigheten på sådant sätt att även krigsarkivet skulle erhålla ett exemplar av varje separat tryckt karta.

Beträffande »affärstryck» anförde *riksbibliotekarien* att därmed enligt det inom biblioteken gängse språkbruket avsåges hela den vidlyftiga produktion av tryckalster, priskuranter, varukataloger m. m., som utgives av affärsidkare för att förmedla kontakten mellan dem och deras kunder. Att från leveransplikt undantaga tryckalster inom denna kategori, vilka ansetts vara av värde för den ekonomiska forskningen, måste anses mindre lämpligt. Den sovring som erfordrades borde göras inom biblioteken och efter där fasthållna traditioner och metoder. *Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala* framhöll att detta bibliotek ägde en på leveranser från tryckerierna byggd, såvitt möjligt fullständig samling av stadgar, styrelse-, revisions- och årsberättelser och därmed jämförliga publikationer. Erfarenheten visade att sådana berättelser från bolag och banker vore ett ej sällan anlitat och i själva verket oundgängligt källmaterial för forskningen, speciellt i ekonomisk historia. Bibliotekets serier av dylika tryck vore av särskilt värde i de fall, då exemplar saknades i företagens och institutionernas egna arkiv. Även kataloger och priskuranter utgjorde ett viktigt material för belysande av gångna tiders kulturella och ekonomiska förhållanden. Värdet av samlingarna berodde i väsentlig grad på deras fullständighet. Det vore därför beklagligt, om denna komme att brytas. Givetvis måste materialet gallras för att icke onödigtvis tyngande material skulle belasta samlingarna, men denna gallring kunde ej överlämnas åt boktryckerierna utan måste ske inom biblioteket enligt där gällande principer och traditioner.

De sakkunniga hade även berört frågan om leveransskyldighetens omfatt-

ning, då en skrift utgives i skilda upplagor eller eljest vid olika tillfällen, och därvid framhållit att det ofta kunde vara tillräckligt att endast en leverans skedde av flera helt lika upplagor och att det även eljest kunde förekomma att biblioteksleveranser icke behövde utkrävas av tryckta skrifter, vilka, ehuru de icke vore att hänföra till bild- eller tillfällighetstryck, ej behövde bevaras i biblioteken. För att dylika frågor skulle kunna regleras föreslog de sakkunniga en bestämmelse, enligt vilken Kungl. Maj:t ägde medgiva undantag från leveransskyldigheten.

I yttrandena framhölls från bibliotekens sida vikten av att alla upplagor levererades, särskilt då bearbetningar förekommit, men anfördes å andra sidan att vissa omtryck icke behövde arkiveras. *Överbibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Lund* föreslog att leveransplikten skulle bibehållas i full utsträckning men att biblioteken skulle berättigas att, där så ansåges lämpligt, till boktryckaren returnera insända biblioteksexemplar av rena omtryck. *Svenska boktryckareföreningen* ifrågasatte, om icke leveransskyldigheten borde bortfalla vid utgivandet av nya, oförändrade upplagor av skrifter, varav sådana exemplar redan levererats.

Rörande de nu behandlade spörsmålen anförde jag att det vore förenat med svårigheter att finna lämpliga regler för den begränsning av leveransskyldigheten som borde ske med hänsyn till bild- eller tillfällighetstryck. Ur bibliotekssynpunkt kunde en alltför vidsträckt tolkning av detta begrepp medföra olägenheter. Tryckfrihetsförordningens bestämmelser om vad som är bild- eller tillfällighetstryck borde formuleras på sådant sätt att däri icke kunde intolkas annat än sådant som otvivelaktigt icke behövde levereras; med begagnande av den möjlighet som skapades genom sista stycket i 4 kap. 7 § i förslaget borde Kungl. Maj:t meddela de närmare bestämmelser om undantag från leveransskyldigheten som kunde vara påkallade. Härvid kunde även frågan om biblioteksleverans av omtryckta upplagor erhålla en praktisk lösning. Ur den nu anförda synpunkten borde kartor icke angivas som bild- eller tillfällighetstryck. Åtskilligt bildtryck torde emellertid i övrigt icke behöva lämnas; angivandet av detta genom uttrycken vykort och bildalbum kunde godtagas. Uttrycken reklamtryck och annat affärstryck kunde knappast misstolkas i det sammanhang vari de förekomma i paragrafen. Med det förra åsyftades enklare affärsreklam men däremot icke t. ex. broschyrer med fotografier över industrianläggningar och dylikt. Med affärstryck borde förstås i affärsrörelse begagnade blanketter, cirkulär, offerter och dylikt. Däremot avsåges icke med affärstryck sådana stadgar, styrelse-, revisions- och årsberättelser samt därmed jämförliga publikationer, vilka samlades inom biblioteken. Även om genom denna begreppsbestämning visst affärstryck, såsom priskuranter och varukataloger icke skulle lämnas, borde det icke bereda biblioteken några större svårigheter att i önskvärd omfattning förvärva sådana på annat sätt.

Beträffande den av krigsarkivet upptagna frågan om skyldighet för bok-

tryckare att till arkivet lämna exemplar av alla separat tryckta kartor framhöll jag att det ur praktisk synpunkt syntes vara mindre lämpligt att för en sådan speciell grupp av tryckalster föreskriva ett annat antal biblioteksexemplar än för det övriga trycket. Det borde icke möta större svårigheter för arkivet att åstadkomma de samlingar av kartor som för dess verksamhet erfordrades.

I anledning av propositionen hemställdes i *motionen I: 388 av herr Holmbäck* att från boktryckeriernas leveransplikt undantoges endast tillfällighetstryck och alltså icke även bildtryck samt att därvid begreppet tillfällighetstryck bestämdes så att därunder icke fölle sådant tryck som i Kungl. Maj:ts förslag kallades annat affärstryck. Såsom redan framhållits uttalade riksdagen i sin skrivelse att vad i motionen hemställt måtte beaktas vid framläggande av förslag till lag angående skyldighet för boktryckare att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift.

De sakkunniga hade föreslagit att leveranser till biblioteken skulle omfatta även vissa utrikes tryckta skrifter. Någon sådan leveransskyldighet finnes icke nu föreskriven. I en framställning i december 1944 till Kungl. Maj:t hade emellertid riksbibliotekarien och överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken framhållit att det under de senaste årtiondena blivit vanligt att en ej oväsentlig del av den svenska bokproduktionen undandrog leveransplikt genom att den trycktes i utlandet och därför hemställt att bestämmelser utfärdades om skyldighet att till biblioteken lämna exemplar även av den i utlandet tryckta svenska litteraturen. Enligt de sakkunnigas förslag skulle, vad först angår periodiska skrifter, avlämningskyldigheten omfatta de skrifter för vilka utgivningsbevis skulle finnas eller för vilka utgivningsbevis ändock utfärdats. Någon skillnad hade därvid icke gjorts mellan skrifter på svenska språket och skrifter på annat språk. Skyldigheten att lämna exemplaren skulle åvila skriftens utgivare. Vad härefter angår skrifter som icke äro periodiska hade de sakkunniga föreslagit den begränsningen i avlämningskyldigheten att denna skulle omfatta endast skrifter som helt eller delvis avfattats på svenska språket. Vidare hade undantagits skrifter som införas till riket allenast i enstaka exemplar. Skyldigheten att till biblioteken lämna exemplar av tryckt skrift som ej är periodisk skulle åvila, om förläggare finnes inom riket, denne och eljest den som låtit utlämna skriften för spridning inom riket. I fråga om bild- eller tillfällighetstryck skulle för de utrikes tryckta skrifterna gälla samma undantag som för de inom riket tryckta.

I yttrandena över de sakkunnigas förslag hade *riksbibliotekarien* och *överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken* förordat att exemplar till biblioteken skulle lämnas från svenska bokförlag, även om skriften icke vore avfattad på svenska språket. Jag biträdde emellertid de sakkunnigas förslag i fråga om avlämnande av utrikes tryckta skrifter till biblioteken.

Departementschefen.

Syftet med leveranserna av tryckta skrifter till biblioteken är att möjliggöra fullständiga samlingar av det inhemska trycket för vetenskaplig forskning och andra kulturella ändamål. Särskilt i fråga om småtryck och andra skrifter med ringa spridning är det knappast praktiskt möjligt för biblioteken att få fullständiga samlingar annat än genom leveransskyldighet för tryckerierna.

På grund av det nu angivna syftet är det uppenbart att leveranser, liksom hittills, böra ske till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken. Såsom anförts i de tryckfrihetssakkunnigas betänkande torde det på grund av den ställning såsom vetenskapligt bibliotek som Göteborgs stadsbibliotek intar vara motiverat att även detta bibliotek erhåller biblioteksexemplar. Leveranser till något annat bibliotek än de nu angivna eller partiella leveranser av vissa tryckalster till särskilda institutioner, såsom krigsarkivet ifrågasatt beträffande separat tryckta kartor, torde däremot icke böra åläggas tryckerierna.

Beträffande leveransernas omfattning bör den allmänna utgångspunkten vara att allt som är att hänföra till tryckt skrift i tryckfrihetsförordningens mening skall levereras till biblioteken. Härav följer att leveranserna icke komma att omfatta skrifter som mångfaldigats på annat sätt än genom tryckpress. Vissa skäl kunna väl anföras för att även t. ex. stencilerade vetenskapliga arbeten böra levereras och bevaras i biblioteken. Det torde emellertid icke vara lämpligt att vid bestämmande av leveransskyldighetens omfattning frångå den begreppsbestämning som ligger till grund för tryckfrihetsförordningens tillämplighet (jämför prop. s. 115—118).

Den angivna utgångspunkten innebär även att endast skrifter som utlämnats till salu eller för spridning på annat sätt omfattas av leveransskyldigheten. I den mån det förekommer att skrifter framställas i tryck men icke utgivas, äro således dessa undantagna från leveransskyldigheten. Därvid bör dock beaktas att spridning bland allmänheten icke utgör förutsättning för att tryckt skrift enligt 1 kap. 6 § i det vilande förslaget till tryckfrihetsförordning skall anses utgiven; redan utlämnandet för spridning till en mindre krets, t. ex. medlemmar i en förening, innebär utgivning. I detta sammanhang bör även framhållas att enligt samma lagrum regeln om vad som är att anse som utgivning icke gäller myndighets tryckta handlingar, om de skola hållas hemliga. Härav följer att sådana handlingar, t. ex. hemliga militära instruktioner, icke komma att omfattas av den allmänna regeln om leveransskyldigheten.

Liksom hittills torde undantag från leveransskyldigheten böra gälla i fråga om tillfällighetstryck. Bestämmelserna härom torde emellertid icke böra omfatta annat än sådant som uppenbarligen icke behöver samlas och bevaras i biblioteken. I den mån tvekan härom föreligger bör det tillkomma biblioteken att själva företaga erforderlig gallring och således något generellt undantag icke föreskrivas.

Med hänsyn härtill torde, såsom hemställts i motionen I: 388 vid 1948 års riksdag, något undantag för »bildtryck» icke böra göras och ej heller för »annat affärstryck». Undantaget synes sålunda lämpligen kunna omfatta »visitkort och notifikationer, adresskort, etiketter, blanketter, reklam- och emballagestryck och därmed jämförliga tryckalster».

För att emellertid möjliggöra undantag från leveransskyldigheten även i andra fall, då detta kan finnas påkallat, bör Kungl. Maj:t äga förordna därom.

Beträffande sådana fall då boktryckaren framställer flera upplagor med oförändrat innehåll torde böra föreskrivas att han ej är skyldig avlämna biblioteksexemplar från mer än en sådan upplaga. Detta bör gälla oavsett om upplagans beteckning ändras eller ej. Det avgörande är om någon ändring av innehållet vidtages; om så sker, inträder skyldighet att lämna biblioteksexemplar även av den nya tryckningen eller upplagan. Jag vill understryka att vad nu sagts endast gäller biblioteksexemplaren. I fråga om granskningsexemplar framgår av tryckfrihetsförordningen att exemplar skall lämnas av varje upplaga.

I 4 kap. 5 § i det vilande förslaget till tryckfrihetsförordning har upptagits ett stadgande av följande innehåll: »Framställes tryckalster för viss boktryckares räkning helt eller delvis å annat tryckeri och utlämnas hela upplagan till honom, må på hans begäran uppgift om hans boktryckeri ut sättas å tryckalstret. Sker det, skall han i avseende å skriften anses som boktryckare.» Uppenbarligen bör i de fall som här avses skyldigheten att lämna biblioteksexemplar åvila den boktryckare, vars boktryckeri utsatts å skriften och som sålunda är att anse som boktryckare i avseende å denna. För att emellertid, efter utbrytande av bestämmelserna om leverans av biblioteksexemplar ur tryckfrihetsförordningen, det icke skall råda någon tvekan härom bör ett särskilt stadgande upptagas.

I fråga om tiden för avlämnande av biblioteksexemplar har år 1937 bestämts att exemplaren skola lämnas för varje halvt kalenderår inom tre månader efter halvårets utgång. Det torde icke finnas någon anledning till ändring av denna regel.

Enligt bestämmelse i den nu gällande tryckfrihetsförordningen kan underlåtenhet att fullgöra leverans till bibliotek medföra bötesstraff; dessutom kan vitesföreläggande meddelas. De sakkunniga anförde emellertid att då det här gällde en leveransskyldighet som endast avsåge att tillgodose kulturella syften och ej hade betydelse ur tryckfrihetsrättslig synpunkt, det icke syntes tillfredsställande att bötesstraff utginge vid försummelse. Därför bibehölls i förslaget endast möjlighet att ålägga vite.

Leveranserna förutsätta att boktryckaren undantar erforderligt antal exemplar från upplagan och bevarar dessa till dess halvårsleveransen skall ske. Om boktryckaren underlåter detta, kan det stundom visa sig utsiktslöst att, sedan boktryckaren lämnat upplagan från sig, genom vite söka framtinga leverans. Att enbart genom viten tillhålla boktryckarna att fullgöra leveranserna kräver dessutom en omfattande kontroll av vad som

tryckes och utgives. Möjligheten att giva vitesföreläggande kan enligt min mening icke anses tillräcklig för att säkerställa lagens efterlevnad. Bötesstraff för försummad leverans till biblioteken bör därför bibehållas. Stundom kan det väl förekomma att utkrävande av straff för en mera tillfällig försummelse icke är påkallat ur allmän synpunkt. För sådana fall finnas allmänna regler om åtalseftergift.

En utvidgning av leveransskyldigheten till att omfatta även vissa utrikes tryckta skrifter torde vara motiverad; härom hänvisas till vad som anförts i det föregående. Såsom de sakkunniga förordat torde leveransskyldigheten beträffande utrikes tryckta skrifter böra begränsas till att avse periodiska skrifter, för vilka utgivningsbevis skall finnas eller ändock utfärdats, samt icke periodiska skrifter, som helt eller delvis äro avfattade på svenska språket. I sistnämnda fall torde skyldighet att lämna biblioteksexemplar icke böra gälla, om skriften införes allenast i enstaka exemplar. Beträffande frågan vad som skall avses med enstaka exemplar må hänvisas till de sakkunnigas betänkande (s. 287), där det framhålles att så snart det som införes och här utlämnas för spridning utgör en upplaga av ej alltför ringa omfattning, avlämnande skall ske, men att avlämningsskyldighet icke föreligger, om en bokhandlare för beställares räkning eller eljest för mera begränsad spridning inför ett fåtal exemplar.

Skyldigheten att lämna biblioteksexemplar av utrikes tryckta skrifter bör i anslutning till motsvarande bestämmelser angående granskningsexemplar i det vilande förslaget till tryckfrihetsförordning åvila, i fråga om periodisk skrift, utgivaren och beträffande annan skrift förläggaren eller, om förläggare ej finnes, den som låtit utlämna skriften för spridning inom riket.

Lag i ämnet torde, under förutsättning att det vilande förslaget till tryckfrihetsförordning slutligt antages vid 1949 års riksdag, böra träda i kraft den 1 januari 1950, då den nya tryckfrihetsförordningen skall träda i tillämpning.

I enlighet med de synpunkter som nu anförts har inom justitiedepartementet upprättats bifogade förslag till *lag angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift*.

Föredraganden hemställer att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Nordvall.